

Un llogaret

(ALDC, III, 693. Un llogaret)

Per al concepte ‘població petita’ el català coneix diversos noms. *Llogaret* és un der. de l’ant. *llogar* (com el cast. *lugar*), sinònim antic (fins al s. XV), der. alhora de *lloc* (< llat. *LOCUS* ‘lloc, indret’ → ‘lloc habitat’), que adquirí el sentit de ‘població petita’ (encara avui 102, 144; *lloguet* 106); mantingut actualment en *llogaret*, amb les var. *llocaret* 77, per la pressió de *lloc*, i *llogarret* 117, documentat des del s. XVII; notem també el rib. *llugaron* 94, amb el suf. dim. *-on*. *Poblet* és dim. de *poble*, del llat. *PŌPULUS* ‘conjunt de ciutadans’, que va passar a ‘nucli de població’ des del s. XVII (veg. mapa 317). *Aldea* és herència de l’ar. *ḌĀĪĀ* ‘camp; llogaret’ (*DECH*) (var. *aldeia* 66, 116) o de l’ar. andalusí *ADḌĀYṢĀ* (< cl. *ḌĀYṢĀH*) (*Corriente*), compartida amb el port. *aldeia*, gall. i cast. *aldea*. També tenim ocurrences de mots basats en un nucli de població (o un conjunt) seguit d’un determinant, amb valor aproximatiu: *petit indret* 7, *poble petit* 55, 107, 135, *poble xicotet* 155, *vilatge petit* 85, *poble rural* 105, *poble agregat* 157; *ramal de cases* 170 (der. de *ram* ‘conjunt’), *raval de cases* 30, 49, *pinyó de cases* 178 (der. de *pinya* ‘nucli apinyat’). Per a *barri*, *barriada*, *veïnat*, *raval*, veg. mapa 328. *Mas* (var. *maset* 162, *masada* 131, 138, 139, 153, *masia* 160) deriva

del llat. tardà *MANSUM* ‘lloc d’estada’ (part. de *MANEO* ‘romandre, quedar-se’ passat a ‘casa de camp o de conreu’ i ‘petit conjunt de cases’). *Veral* 56, relacionat amb *vereda* (*DECat*) o potser der. de **VARIALE* (de *VARIUS* ‘tros de terra diferent dels immediats’) (*DCVB*). Noms de petites divisions administratives han aparegut com a sinònims: *parròquia* 28, 45, *pedania* 69 ‘entitat local menor sota la jurisdicció d’un alcalde pedani’ (*pedani* [s. XIX], der. de *PEDEM* ‘d’un peu de llargada; subaltern’); *agregat* 58, 107, 110, 113, 129, der. culte de *AGGREGARE* ‘ajuntar’ (← ‘portar al ramat’). L’administració estrangera ha acostat *hamó* 4, 5, 9, 10, 11 (← fr. *hameau* < francic **HAIM* ‘poblet’; cf. al. *heim* ‘domicili’, angl. *home*); *burgo* 85 i el seu der. *burgada* 85 (← it. *borgo*); *caserio* 101, 172, 176, 177, 183, 186, 188 (← cast. *caserío*, der. de *casa*). L’alg. *frasio* 85 és d’origen fosc.

Des d’un vessant geogràfic, notem la notable extensió de *aldea* pel val. i el nord-occ., que no justificaria la marca de *antic* del diccionari normatiu; i l’arcaisme *llogaret* conservat en mall. i men.

Són mots normatius *llogarret* i *aldea*, aquest com a antic, des del *DG_I*, 1932; i *llogaret*, des del *DIEC_I*, 1995.

